UMEÅ UNIVERSITET

Sveriges skolledaromsättning

En studie om varför nya skolledare byter arbete

Tobias Richard

Akademisk avhandling

som med vederbörligt tillstånd av Rektor vid Umeå universitet för avläggande av filosofie doktorsexamen framläggs till offentligt försvar i NBET.A.101, fredag den 3 oktober 2025 kl. 13:15.

Avhandlingen kommer att försvaras på svenska.

Fakultetsopponent:
Docent, Lisa Björk
Göteborgs universitet
Göteborg, Sverige

Sociologiska institutionen

Organisation
Umeå universitet
Sociologiska institutionen

Dokumenttyp
Doktorsavhandling

Publiceringsdatum
12 september 2025

Författare
Tobias Richard

Titel
Sveriges skolledaromsättning

Sammanfattning

Skolledare har en nyckelroll i utbildningssystemet och bär ett centralt ansvar för skolans kvalitet, stabilitet och långsiktiga utveckling. I Sverige är omsättningen bland skolledare ovanligt hög jämfört med många andra länder. Trots vikten av ett stabilt ledarskap finns det begränsad kunskap om varför omsättningen är så omfattande i just den svenska kontexten. Därför undersöker denna avhandling varför nya skolledare lämnar sina tjänster, med målet att ge en djupare förståelse för de processer och villkor som bidrar till tidiga avgångar.

Avhandlingen bygger på fyra delstudier som använder både tvärsnittsdata och longitudinella data. Två enkätstudier analyserar arbetsmiljö, ledarskapsdynamik och skolledares intentioner att lämna arbetet. En kvalitativ intervjustudie belyser erfarenheter hos skolledare som faktiskt har slutat. Slutligen används nationella registerdata för att undersöka nya skolledares faktiska rörlighet samt skolkontextens betydelse. Tillsammans ger dessa studier både bredd och djup i förståelsen av varför nya skolledare lämnar sina uppdrag.

Resultaten visar att omsättningen bland nya skolledare i hög grad hänger samman med den psykosociala arbetsmiljön och förutsättningarna för att utöva ledarskap. Enkätanalyserna visar att arbetskrav, autonomi och stöd är centrala faktorer för intentionen att lämna, samtidigt som skolledarens individuella egenskaper också påverkar dessa intentioner. Intervjustudien fördjupar bilden genom att lyfta fram skolspecifika faktorer på institutionell, organisatorisk, verksamhets- och ledarskapsnivå, som tillsammans skapar splittring och press som kan mynna ut i avgång. Registerstudien bekräftar att intentioner att lämna har en stark koppling till faktisk avgång och att faktorer i den närmaste arbetsmiljön har större betydelse än exempelvis skolans elevsammansättning.

Avhandlingen visar att den höga skolledaromsättningen i Sverige inte främst handlar om individuella brister, utan om ett komplext samspel mellan strukturella, organisatoriska och individuella villkor. Resultaten understryker att ett hållbart skolledarskap kräver både stödjande institutionella ramar och en god arbetsmiljö som gör det möjligt för nya skolledare att stanna kvar i sina uppdrag. Genom att synliggöra de processer som leder från ambition till avgång bidrar studien till den internationella forskningen om personalomsättning och ger kunskap av direkt relevans för beslutsfattare, kommuner och skolorganisationer som vill främja stabilitet och kontinuitet i skolledarskapet.

Nyckelord: Skolledaromsättning, Skolledare, Ledarskap, Arbetsmiljö, Hållbart ledarskap

Språk
Svenska

ISBN
978-91-8070-781-7 (print)
978-91-8070-782-4 (pdf)

Antal sidor
99 + 4 delarbeten